

Sudioništvo kod maloljetnih počinitelja kaznenih djela u Hrvatskoj

Sokolović, Ljerka

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Department of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:661479>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2020-10-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Ljerka Sokolović

**SUDIONIŠTVO KOD
MALOLJETNIH
POČINITELJA
KAZNENIH DJELA U
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
ODSJEK ZA
SOCIOLOGIJU/KOMUNIKOLOGIJU

Ljerka Sokolović

**SUDIONIŠTVO KOD
MALOLJETNIH
POČINITELJA
KAZNENIH DJELA U
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Irena Cajner
Mraović

Sumentor: mag.soc. etmag.edu.soc.
Barbara Prpović

Zagreb, 2018.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	5
2. Maloljetnička delinkvencija	6
2.1. Povezanost statusa obitelji i maloljetničke delinkvencije	7
2.2. Poticanje kaznenog djela.....	8
3. Statistički podaci o prijavljenim maloljetnim osobama prema sudioništvu.....	10
3.1. Metodologija	10
3.2. Tablični prikaz prijavljenih maloljetnih osoba prema sudioništvu u razdoblju i izrečene sankcije od 2009.godine do 2016.godine.....	11
1. Prijavljene maloljetne osobe prema sudioništvu	11
2. Izrečen prijedlog za sankciju maloljetnoj osobi prema sudioništvu.....	14
4. Medijski primjeri maloljetničkog sudioništva u počinjenju kaznenog djela.....	16
5. Zaključak.....	18
6. Popis literature	19

Sažetak

Predmet rada su maloljetne osobe u dobi od 14. do 18. godine života, koje su poseban i vrlo osjetljiv dio populacije, te se zbog toga i pri sankcioniranju, sukladno tome, njima pristupa na specifičan način. Također, predmet su i mlađe punoljetne osobe, te punoljetni počinitelji kaznenih djela radi usporedbe gdje je sudioništvo učestalije, zašto dolazi do njega u kojim modalitetima. Maloljetnička delinkvencija može biti izazvana različitim čimbenicima utjecaja na njih, najčešće zbog teškog djetinjstva, teške obiteljske situacije, ali i zbog utjecaja okoline, društva i prijatelja. Cilj rada je istražiti sudioništvo kod maloljetnih počinitelja kaznenih djela u Hrvatskoj u razdoblju od 1. siječnja 2009. do 31. prosinca 2016. godine. Analiza se temelji na statističkim podacima Državnog zavoda za statistiku

1. Uvod

Maloljetni delinkventi u Hrvatskoj su sve osobe koje počine neko kazneno djelo, a pri tome su stare od 14 od 18 godine života. Pojam mlađi punoljetnik u Hrvatskoj u kaznenopravnom smislu obuhvaća sve osobe stare između 18 i 21 godine života. Dijete je osoba do navršениh 14 godina života, ono nije kažnjivo odgovorno i prema njemu se ne može pokrenuti postupak. Maloljetnik i mlađi punoljetnik je kazneno i prekršajno odgovorna osoba (MUP, 2018). Policijska i ostala kaznenopravna postupanja prema maloljetnicima regulirana su u odredbama Zakona o sudovima za mladež, Zakona o kaznenom postupku, te Zakona o prekršajima uz primjenu policijskih ovlasti prema Zakonu o policiji i drugim zakonskim i podzakonskim propisima. „Osnovna razlika policijskog postupanja prema maloljetnim / mlađe punoljetnim osobama od postupanja prema odraslim počiniteljima kaznenih djela je u zakonskom zahtjevu da se uz okolnosti o počinjenju nekog kaznenog djela rasvjetljavaju okolnosti vezane uz ličnost i okruženje u kojem maloljetna / mlađa punoljetna osoba živi (MUP, 2018)“.

U Republici Hrvatskoj godišnje se prikupljaju i statistički obrađuju podatci o kriminalitetu maloljetnih prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba. Statistička izvješća ispunjavaju nadležna državna i općinska odvjetništva nakon donošenja konačne odluke, te nadležni županijski i općinski sudovi koji sude u prvom stupnju nakon što je postupak pravomoćno završen (Statistička izvješća, 2013). Kada jedna osoba počini više kaznenih djela, u promatranje se uzima ono najtežeg oblika. Kada više osoba počini kazneno djelo, svaki se sudionik smatra jedinicom promatranja. U statističkim prikupljanjima obuhvaćen je sav kriminalitet što znači da se obuhvaćaju svi maloljetni počinitelji kaznenih djela: prijavljeni, optuženi i osuđeni (Statistička izvješća, 2013). Maloljetnim delinkventima mogu se izreći odgojne mjere, maloljetnički zatvor i sigurnosne mjere (Statistička izvješća, 2013).

2. Maloljetnička delinkvencija

Tumačenje maloljetničke delinkvencije pokušava se nužno pojedinačno objasniti. Razlog tomu je socijalna fenomenologija ponašanja koja se ne može objasniti na izoliranom slučaju. Obilježja osobe ne mogu se izolirano gledati s psihološkog, fizičkog ili socijalnog stajališta, a pogotovo ako se radi o osobama čije ponašanje naginje k delinkvenciji ili je delinkventno ponašanja (Mikšaj-Todorović i Buđanovac, 1998).

Delinkventno ponašanje je oblik ekstremnog asocijalnog ponašanja jer ima specifične karakteristike od prosječno socijalnog i poremećenog ponašanja. Postoji znatna korelacija između patoloških osobnih obilježja i oblika poremećaja u ponašanju, te delinkventnog ponašanja. Asocijalno ponašanje je tako obrazac ponašanja ili osobina ličnosti koja se konstantno ponavlja, s početkom u ranom djetinjstvu, a dovodi do delinkventnog ponašanja (Mikšaj-Todorović i Buđanovac, 1998). „Osim što je povezano sa kriminalitetom u odrasloj dobi, rano asocijalno ponašanje u relaciji je i sa razvojem širokog opsega problema kao što su: neuspjeh u školi, odbacivanje od strane vršnjaka, zloupotreba droga, nezaposlenost, fizičke ili psihijatrijske bolesti“ (Mikšaj-Todorović i Buđanovac, 1998; 2). Ako se asocijalno ponašanje može ustvrditi u ranijoj dobi djeteta onda se također i determinante koje određuju takvo ponašanje mogu ustvrditi. Bilo koje ponašanje koje pruža kontinuitet mjerenja tijekom razvoja daje mogućnost za usporedbu osoba i pojedinaca, te razliku u ponašanjima (Mikšaj-Todorović i Buđanovac, 1998).

Naglašava se funkcija obitelji u oblikovanju osobnosti mladih ljudi. Puno istraživača ustvrdilo je stabilnu vezu između obiteljskih prilika, roditeljskog odgojnog stila, te ponašanja djece u ranijoj i kasnijoj dobi (Mikšaj-Todorović i Buđanovac, 1998). „Manifestiranju poremećaja u ponašanju i delinkventnom ponašanju vjerojatno pogoduju i specifične socijalne situacije, koje snagom svog djelovanja u određenim konstelacijama mogu utjecati na neuobičajena ponašanja“ (Mikšaj-Todorović i Buđanovac, 1998; 2).

2.1. Povezanost statusa obitelji i maloljetničke delinkvencije

„Obitelj u kojoj je maloljetnik odrastao je primarna socijalna sredina koja dobrim dijelom determinira njegova obilježja ličnosti i modalitet ponašanja. U proučavanju raznih karakteristika obitelji posebna pozornost pridaje se strukturi, socijalnom statusu, socijalnopatološkim pojavama, odnosima u obitelji, kao i brizi za dijete i njegov odgoj. Odnosi u obitelji i briga za dijete i maloljetnika, posebno za njegov pravilan odgoj i socijalnopatološke pojave u obitelji koje su s odnosima u neposrednoj svezi, značajniji su generator poremećaja u razvoju djeteta i maloljetnika i od strukture i od socijalnog statusa obitelji“(Mejovšek, 1993).

Povezanost poremećaja ličnosti sa socijalnim statusom je evidentna, no to se ne može točno ustvrditi sa strukturom obitelji. Pri promatranju utjecaja socijalnog statusa i strukture obitelji na javljanje poremećaja u ponašanju treba obratiti pozornost na interakciju između socijalnog statusa i strukture obitelji. Podizanje razine socijalnog statusa pridonosi boljoj strukturi obitelji. Rezultati istraživanja dovode do zaključka da nizak socijalni status i neskladna struktura obitelji povećavaju socijalnopatološke poremećaje kod djeteta. Znatno utjecaj na razvoj djeteta također imaju i odnosi u obitelji. Što je bolji odnos roditelja s djetetom, te briga roditelja o njemu, smanjuje se vjerojatnost javljanja poremećaja u ponašanju. Također i u ovom slučaju, briga roditelja o djetetu, uvelike utječe socijalni status obitelji za socijalni razvoj. Nadalje, utvrđena je i povezanost inteligencije djeteta sa statusom obitelji. Djeca će biti inteligentnija što su roditelji bolje obrazovani, što je kultura roditelja povišena, materijalna situacija u obitelji povoljnija, a odnosi između svakog člana „zdravi“ (Mejovšek, 1993).

Visoko obrazovani roditelji mogu dati bolji primjer djeci, mogu ih usmjeravati u pravom smjeru k ciljevima, te ih naučiti pravim moralnim vrijednostima u životu. Djeca čiji roditelji nisu obrazovaniji često ne dobivaju širi pogled na svijet i život, te nemaju mogućnosti upoznati svijet oko sebe na pravi način, ugledaju se na krive vrijednosti, te zbog neznanja i nemoći često imaju krive vrijednosti, a u krajnjim granicama iskrivljene vrijednosti vide kao normalne pojave od kojih se svijet sastoji (Mejovšek, 1993).

2.2 Poticanje kaznenog djela

Poticanje se uključuje u motivaciju da se neko kazneno djelo ostvari. „Time neuspjelo poticanje predstavlja apstraktno ugrožavanje jer se izlazi iz privatne sfere u sferu drugoga, a neposredni počinitelj izlazi iz privatne sfere ako poduzme određenu pripremnu radnju. Stoga osnova kažnjivosti postoji tek ako se izlazi iz privatne u javnu sferu“ (Vukušić i Mišić-Radanović, 2015). Poticanje na kazneno djelo ima nekoliko razina. Ono obuhvaća samu radnju poticanja i nepravno kazneno djelo na kojega se netko potiče, odnosno izvršenje kaznenog djela. Ono se očituje kao molba, obećanje nagrade, predstavljanje prednosti koje donosi kazneno djelo, prijetnja, naređenja, te ne davanje potpunih informacija. Poticaj donosi prema tim čimbenicima odluku o počinjenju kaznenog djela i uvjerava izvršitelja kako prijestup neće biti zapažen (Vukušić i Mišić-Radanović, 2015). Poticanje može biti i bezuspješno, te postoje različiti oblici bezuspješnog poticanja. Svima je zajedničko to što nije došlo do neposrednog kaznenog djela odnosno što počinitelj nije ušao u kaznenu zonu pošto nisu poduzete pripremne kažnjive radnje.

„Neuspjelo poticanje (mislungene Anstiftung) postoji kada izostane odluka počinitelja bilo zato što je poticatelj dovršio svoju radnju na potencijalnom počinitelju bilo zato što radnja poticanja nije stigla do potencijalnog glavnog počinitelja (lančano poticanje)“ (Vukušić i Mišić-Radanović, 2015).

Bezuspješno poticanje je poticanje koje prouzrokuje odluku da se sam čin kaznenog djela ne dogodi. To je najčešće u slučaju kada glavni počinitelj odustane, te kada poticatelj i počinitelj dođu u neslaganje. Takav slučaj naziva se pokušajem poticanja (Vukušić i Mišić-Radanović, 2015).

Glavna namjera poticanja usmjerena na konkretno kazneno djelo može biti izrazito teško dokazana u slučaju poticanja na počinjenje kaznenog djela općenito, što nije kažnjivo osim ako poticanje nije jasno očitivalo namjeru na konkretna kaznena djela (Vukušić i Mišić-Radanović, 2015).

Neučinkovito poticanje nastaje kada počinitelj prvo donese odluku o počinjenju kaznenog djela pa promijeni mišljenje, odustane od kriminalne radnje, ali ponovo na nagovor i prijedlog treće osobe donese odluku o prvotnom počinjenju kaznenog djela. Takva vrsta poticanja neće biti uspješna pod uvjetom da ne postoji korelacija prethodnog poticanja s naknadnom odluku počinjenju kaznenog djela (Vukušić i Mišić-Radanović, 2015).

Do nepotpunog poticanja dolazi kada počinitelj nije do kraja razumio namjeru poticatelja pa kazneno djelo izvrši iz nehaja. U ovom slučaju moguće je kazniti poticatelja za izvršenje

kaznenog djela ako je radnja učinjena iz nehaja produkt prijašnjeg poticanja (Vukušić i Mišić-Radanović, 2015).

„Neprikladni pokušaj poticanja (untaugliche Anstiftung, „überflüssige Anstiftung“) predstavlja poticanje osobe koja je već otprije stvorila odluku da će počiniti kazneno djelo (omnimodofactorus) ili je kazneno djelo od početka neizvedivo. Iz navedenog proizlazi kako je neprikladni pokušaj poticanja moguć samo ako je potencijalni glavni počinitelj donio odluku o počinjenju, pa bila ona negativna ili pozitivna prije radnje poticanja, ili ne postoji objektivna mogućnost dovršenja, odnosno iz objektivnih razloga djelo nije ni moglo biti počinjeno“ (Vukušić i Mišić-Radanović, 2015)..

Lančano poticanje je poticanje koje obuhvaća poticanje na poticanje počinjenja kaznenog djela, ali i pokušaj poticanja. Specifično za ovaj slučaj je to da ono obuhvaća više osoba i to s namjerom da se izvrši poticanje na poticanje poticatelja. Osoba koju se potiče da potiče može odbiti ili odobriti pokušaj poticanja. Kažnjivost i kazneni postupak su mogući ako u ovom slučaju sudjeluje više od dva sudionika. Ako je sam čin kažnjiv onda se može kazniti i poticanje samog čina. Kada glavni počinitelj uđe u stadij izvršenja kaznenog djela tada se i lančani poticatelji kažnjavaju za poticanje istoga (Vukušić i Mišić-Radanović, 2015).

4. Istraživanje sudioništva kod maloljetnih počinitelja kaznenih djela u Hrvatskoj

4.1. Metodologija

Statistička izvješća Državnog zavoda za statistiku prikazuju sveobuhvatne rezultate pojedinačnih istraživanja ili višeistraživanja iz istog područja. Svako izvješće sadržava metodološka objašnjenja u kojima su dani izvori prikupljanja podataka, definicije i objašnjenja, obuhvat i teritorijalni ustroj, tablični prikaz podataka u serijama i za posljednju godinu, grafički prikaz podataka te prikaz objavljenih publikacija. Serija publikacija Statistička izvješća nastavak je serije Dokumentacije, koja se do 1965. objavljivala povremeno, i to kao Bilteni, Publikacije i Saopćenja. Od 1965. objavljuje se redovito, a od 1997. nosi sadašnje ime (Statistička izvješća, 2013). Cilj istraživanja je pružiti pokazatelje o prijavljenim, optuženim i osuđenim maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u Hrvatskoj, a služe kao instrument za proučavanje kriminaliteta maloljetnih osoba. Podatci o kriminalitetu maloljetnih osoba u Hrvatskoj redovito se prikupljaju na godišnjoj razini i koriste se u statističkim izvještajima kao što su Statistički izvještaj za maloljetnu osobu prema kojoj je postupak po kaznenoj prijavi i pripremni postupak završen (obrazac SK-3) i Statistički izvještaj za maloljetnu osobu prema kojoj je kazneni postupak pred vijećem pravomoćno završen (obrazac SK-4) (Statistička izvješća, 2013).

Statistička izvješća ispunjavaju nadležna državna i općinska odvjetništva nakon donošenja konačne odluke, te nadležni županijski i općinski sudovi koji sude u prvom stupnju nakon što je postupak pravomoćno završen. Kada jedna osoba počini više kaznenih djela, u promatranje se uzima ono najtežeg oblika. Kada više osoba počini kazneno djelo, svaki se sudionik smatra jedinicom promatranja. U statističkim prikupljanjima obuhvaćen je sav kriminalitet što znači da se obuhvaćaju svi maloljetni počinitelji kaznenih djela: prijavljeni, optuženi i osuđeni. Maloljetnim delinkventima mogu se izreći odgojne mjere, maloljetnički zatvor i sigurnosne mjere (Statistička izvješća, 2013).

4.2 Rezultati

Tablica 1. Prijavljene maloljetne osobe prema sudioništvu

	Ukupno	Vt	%	Kazneno djelo počinjeno kao					
				Počinitelj	Vt	%	Supočinitelj	Vt	%
2009.	3188	-	100	1377	-	41,0	1847	-	59,0
2010.	3270	1,02	100	1371	1,025	42,0	1883	1,01	58,0
2011.	3 376	1,03	100	1 398	1,02	41,4	1 978	1,05	58,6
2012.	3 113	0,92	100	1 345	0,96	43,2	1 768	0,89	56,8
2013.	2 553	0,82	100	982	0,73	38,5	1 571	0,89	61,5
2014.	1 952	0,76	100	803	0,82	41,1	1 149	0,73	58,9
2015.	1 739	0,89	100	761	0,95	43,8	978	0,85	56,2
2016.	1 532	0,88	100	679	0,89	44,3	853	0,87	55,7

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 2. Prijavljene maloljetne osobe prema sudioništvu

	Kazneno djelo počinjeno u sudioništvu								
	S odraslom osobom	Vt	%	S maloljetnicima ili djecom	Vt	%	S maloljetnicima ili djecom i punoljetnim osobama	Vt	%
2009.	249	-	7,8	1367	-	42,0	235	-	7,3
2010.	270	1,08	8,2	1374	1,01	42,0	255	1,08	7,8
2011.	259	0,96	7,7	1 398	1,02	41,4	321	1,26	9,5
2012.	273	1,05	8,8	1 236	0,88	39,7	259	0,81	8,3
2013.	281	1,03	11,0	1 037	0,84	40,6	253	0,98	9,9
2014.	204	0,73	10,4	769	0,74	39,4	176	0,70	9,0
2015.	175	0,86	10,1	654	0,85	37,6	149	0,85	8,6
2016.	179	1,02	11,7	545	0,83	35,6	129	0,87	8,4

Izvor: Državni zavod za statistiku

U tabličnom prikazu statističkih podataka vidimo broj prijavljenih maloljetnih osoba prema sudioništvu. 2009.godine bilo ih je čak 3188, što je u odnosu na 2016.godinu, u kojoj je bilo prijavljenih 1532, gotovo 48% manje. 2009.godine supočinitelja je bilo 1847, a s godinama se taj broj drastično smanjio.

2009.godine, kako podatci pokazuju, protiv života i tijela ukupno prijavljenih maloljetnih delinkvenata bilo je 16,46%, od toga 78,01% počinitelja i 22% supočinitelja. 20 prijavljenih kazneno djelo je počinilo s odraslom osobom, 32% s maloljetnicima ili djecom, te njih 14 s maloljetnicima ili djecom i odraslom osobom. Protiv slobode i prava čovjeka i građanina ukupno je prijavljeno 2,9% maloljetnika, od toga postotka 63% počinitelja i 37% supočinitelja. Osmero njih zločin je počinilo s odraslom osobom, 22 s maloljetnikom ili djetetom, a njih četvero s maloljetnikom ili djetetom i odraslom osobom. Protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (zlouporaba droga) supočinitelja je bilo 24, a počinitelja 163. Protiv spolne slobode supočinitelja je bilo 37, a protiv privatne imovine (krađa) bilo je čak 40% prijavljenih maloljetnika kao supočinitelja u kaznenom djelu.

U odnosu na 2009.godinu, 2010.godine ukupno je prijavljeno 3270 maloljetnih delinkvenata što čini mali porast u izvršavanju kaznenih djela. Protiv života i tijela prijavljeno je ukupno 14% maloljetnih osoba, 65% počinitelja i 35% supočinitelja. S odraslom osobom bilo ih je 17, s maloljetnom osobom ili djetetom 134, a s maloljetnom osobom ili djetetom i punoljetnom osobom devet. Vidimo blagi porast u odnosu s 2009.godinom u počinjenju kaznenog djela protiv spolne slobode. 2010.godine prijavljeno je ukupno 2% maloljetnika, od toga 72% počinitelja i 23% supočinitelja, a prijestup je učinjen s 19 osoba koje su maloljetne ili djeca. Kada uspoređujemo 2009. i 2010.godinu nekih značajnijih promjena nema, a brojke nam pokazuju da su za iste zločine prijavljivani sličan broj maloljetnih osoba.

Također, uspoređujući 2011. i 2012. godinu, možemo vidjeti da je broj prijavljenih maloljetnih delinkvenata u padu. 2011.godine ih je prijavljeno ukupno 3376, i to je najviši broj prijavljenih u odnosu na sve ostale godine koje se promatraju, a 2012.godine prijavljeno ih je 3113. Brojke pokazuju pad kada se gleda svaki segment prijavljenih počinjenih kaznenih djela. Tako je 2011.godine protiv života i tijela ukupno prijavljenih 12% maloljetnika, a 2012.godine 12,8% maloljetnika. Supočinitelja je bilo 116 i 117, od toga s odraslom osobom 92 prijavljenih 2011.godine, a 2012.godine 117. Protiv privatne imovine, statistički podatci pokazuju, ima najviše prijavljenih maloljetnika. U obje godine ukupno ih je bilo 4036, od toga 27,1% počinitelja i 72,9% supočinitelja. Takav prijestup najčešće je bio s maloljetnim osobama ili djecom, a broj prijavljenih za obje godine iznosi 2046.

Od 2013.godine broj prijavljenih maloljetnih delinkvenata je u vidljivom padu. Brojka od 2553 prijavljenih 2013.godine pada na brojku od 1532 prijavljenih u 2016.godini, za gotovo 60% uspoređujući te dvije godine. Vidljivo je kako se, u odnosu na 2009.godinu, broj prijavljenih do 2016.godine dvostruko smanjio. Na početku gledanog razdoblja broj maloljetnih supočinitelja je s 1847 pao na broj 853, što znači da je od 57,9% palo na 26,7%. Najviše prijavljenih bilo je prijavljeno zbog počinjenja kaznenih djela protiv života i tijela, zlouporabe droge i protiv privatne imovine, tj. zbog krađe. Također pad brojki očituje se i u počinjenju kaznenog djela u sudioništvu s drugim osobama. Najviše prijavljenih ima u kategoriji počinjeno kazneno djelo s maloljetnicima ili djecom, a najmanje s maloljetnicima ili djecom i odraslom osobom.

**Tablica 3. Izrečen prijedlog za sankciju maloljetnoj osobi
prema sudioništvu**

	Ukupno	Počinitelj	Sudioništvo	Odrasli	Maloljetnici ili djeca	Maloljetnici ili djeca ili odrasli
2009.	1238	524	710	62	601	51
%	100,0	42,3	57,7	5,00	48,5	4,11
2010.	1269	584	681	71	563	51
%	100,0	46,00	54,00	5,6	44,4	4,02
2011.	1 084	451	633	68	508	57
%	100,0	41,6	58,4	6,27	46,87	5,26
2012.	778	408	370	49	302	19
%	100,0	52,44	47,56	6,30	38,82	2,44
2013.	637	314	323	45	258	20
%	100,0	49,29	50,71	7,06	40,50	3,14
2014.	626	305	321	44	250	27
%	100,0	48,72	51,28	7,03	39,94	4,31
2015.	492	272	220	33	180	7
%	100,0	55,28	44,72	6,71	36,59	1,42
2016.	422	204	218	28	167	23
%	100,0	48,34	51,66	6,64	39,58	5,45

Izvor: Državni zavod za statistiku

Maloljetnim počiniteljima kaznenih djela mogu se izreći odgojne mjere, maloljetnički zatvor i sigurnosne mjere. Odgojna mjera pruža zaštitu, brigu, osiguranje i pomoć maloljetnog počinitelja kaznenog djela – te utječe na njegov razvoj cjelokupne ličnosti. Mjere upozorenja su sudski ukor i posebne obaveze. Mjere pojačanog nadzora su pojačana briga i nadzor, te upućivanje u disciplinski centar i nadzor u dnevnoj ustanovi. Zavodske mjere su upućivanje u odgojnu ustanovu, odgojni zavod i posebnu odgojnu ustanovu. Maloljetnički zatvor je kazna lišenja slobode s posebnostima u odnosu na uvjete izricanja, trajanje, svrhu i sadržaj kazne (Statistička izvješća, 2015).

2009.godine broj maloljetnih delinkvenata kojima je izrečen prijedlog za sankciju iznosi 1238, od toga njih 5% počinilo je zločin s odraslom osobom, 48,5% s drugim maloljetnikom ili djetetom i 4,1% s maloljetnikom ili djetetom i odraslom osobom. Najviše je izrečenih prijedloga za sankcije za počinjenje kaznenog djela protiv privatne imovine, tj. krađe. Tijekom 2009. godine bilo je 461 supočinitelja kojima je izrečen prijedlog, a 2015.godine, sukladno i broju prijavljenih maloljetnika, taj broj je iznosio 179. U razmaku od 5 godina vidimo i u ovoj tablici dostatan pad i to za skoro 38,8%. Ako je 2009.godine bilo 1238 izrečenih prijedloga za sankciju, 2016.godine ta je brojka došla na 422 prijedloga. Smanjenjem prijavljenih maloljetnih delinkvenata pada i broj prijedloga za sankcije. 2015.godine ukupno je bilo 492 prijedloga. Za sudioništvo su izrečena 220, i to za protiv života i tijela 17 maloljetnika u sudioništvu, za protiv slobode i prava čovjeka i građanina ni jedan, protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (zlouporaba droge) četiri prijedloga, te protiv privatne imovine 179 prijedloga za sankciju maloljetnika u sudioništvu u počinjenju kaznenog djela. U 2015. bilo je 492 optuženih maloljetnih osoba, što je za 21,4% manje nego u prethodnoj godini (Statistička izvješća, 2015).

5. Medijski primjeri sudioništva maloljetnika u počinjenju kaznenih djela

Dvojica odraslih muškaraca nagovorila su maloljetnika da s nožem opljačka prodavaonicu (Poticanje na kazneno djelo) – „Županijsko državno odvjetništvo u Varaždinu ispitalo je 15-godišnjaka zbog sumnje da je počinio razbojništvo te mu je izrečena privremena mjera upućivanja u odgojnu ustanovu do okončanja kaznenog postupka. Za isto kazneno djelo donijeto je rješenje o provođenju istrage protiv 22 i 23-godišnjaka zbog osnovane sumnje da su maloljetniku dali nož i čarapu za maskiranje. Potom su zatražili od njega da uđe u prodavaonicu i uzme novac. Maloljetnik je to i učinio. S navučenom čarapom preko glave, prišao je blagajnici, podigao prema njoj nož i zatražio novac. Ona je uzela iz blagajne 4.280 kuna i dala mu. Dvojica punoljetnih osumnjičenika su ga za to vrijeme čekali u blizini prodavaonice, a ukradeni novac su podijelili. Sutkinja istrage Županijskog suda u Varaždinu prihvatila je prijedlog državnog odvjetništva i dvojici punoljetnih mladića odredila istražni zatvor zbog opasnosti od ponavljanja kaznenih djela“ (Plantak, 2018).

Dijete i maloljetnik napali su policajce, te im bacili kamen na auto (kazneno djelo počinjeno u sudioništvu s maloljetnikom ili djetetom) – „Međimurska je policija dovršila kriminalističko istraživanje nad maloljetnikom zbog napada na policajce. U nedjelju oko 23.10 sati u Piškorovcu je maloljetnik s područja Međimurske županije uz kaznenu prijavu predan pritvorskom nadzorniku PU međimurske, a u utorak mu je sudac za mladež odredio istražni zatvor. U tom je događaju sudjelovalo i dijete s područja Međimurske županije koje je bacilo kamen i razbilo staklo na službenom policijskom automobilu. Za njega se podnosi posebno izvješće nadležnom državnom odvjetniku, izvijestili su iz PU međimurske“ (Plantak, 2018).

Pretukli su ga, svukli do gola pa odveli do kuće kako bi im dao novac (kazneno djelo počinjeno u sudioništvu s maloljetnikom ili djetetom) – „U večernjim satima u petak u Belom Manastiru maloljetnik i dijete zaustavili su drugog maloljetnika te ga uz prijetnjetelesnim napadom odveli u napuštenu kuću u Belom Manastiru. Nakon što su ga zatočili, zadali su mu više udaraca po tijelu te mu ukrali mobitel. Prisilili su ga i da skine čitavu odjeću, polili tekućinom nalik na motorno ulje te ga odveli do kuće u kojoj prebiva, uz prijetnje da im donese novac, javlja PU osječka. Mladiću je pružena liječnička pomoć u Kliničkom bolničkom centru Osijek, gdje je utvrđeno da je zadobio lakše tjelesne ozlijede. Počinitelj je predan pritvorskom nadzorniku, a nadležnom državnom odvjetništvu podnosimo kaznenu prijavu zbog kaznenih djela razbojništvo, protupravno oduzimanje slobode i tjelesna ozljeda (24 sata, 2018).“

Maloljetnici su masovno krali motocikle i mopede po Šibeniku (Lančano poticanje, počinjenje kaznenog djela u sudioništvu s maloljetnicima i starijim osobama, zločin protiv privatnog vlasništva) – „Zbog organizirane krađe motocikala i mopeda šibenska je policija kriminalistički obradila osam maloljetnika i još dvojicu 20-godišnjaka, koje sumnjiči za 20 kaznenih djela - uz krađe, tu je i droga, prikrivanje kaznenog djela te krivotvorenje isprava. Rezultat je to opsežne akcije Odjela općeg kriminaliteta šibenske Policijske postaje, koja je protiv osumnjičenih prikupila dokaze za 11 kaznenih djela krađa, tri prikrivanja, po jedno kazneno djelo teške krađe i krivotvorenja isprava, odnosno četiri kaznena djela omogućavanja trošenja droga. Sva su ta djela počinjena na štetu više građana i jedne tvrtke s područja Šibenika, izvijestila je u petak šibenska policija. Istragom je utvrđeno da je šest osumnjičenih maloljetnika od 19. ožujka do 30. svibnja na području Šibenika kralo motocikle i mopede, koji su uglavnom u međuvremenu su pronađeni i vraćeni vlasnicima, najčešće s oštećenjima ili bez nekih dijelova. Tijekom kriminalističkog istraživanja, policija je po nalogu Županijskog suda pretražila kuće i druge prostore koje koriste osumnjičeni, te pronašla i oduzela tri mopede, jednu zaštitnu kacigu i više raznih dijelova mopeda. Osnovano sumnjaju da su dvojica maloljetnika i jedan 20-godišnjak u Šibeniku skrivali ukradene motocikle i mopede, iako su znali da su ukradeni. Jednog maloljetnika terete da je od 10. do 18. svibnja na ukradeni moped stavio tuđu registracijsku pločicu s namjerom da je koristi kao pravu, dok je drugi osumnjičeni maloljetnik između 5. i 31. svibnja provalio, odnosno silom otvorio zaključano sjedalo mopeda i iz njega ukrao zaštitnu kacigu (HINA, 2017).“

6. Zaključak

Maloljetnička delinkvencija obuhvaća počinjenje kaznenog djela i prekršaj zakona, a čine je dobna skupa osoba od 14 do 18 godina. Isto kao i za punoljetne prijestupnike zakona, tako i za mlađe vrijedi da se podnose razne prijave i sankcije sukladno o vrsti i težini zločina koji se počinio. Najčešća kaznena djela koja maloljetnici počine su zlouporaba alkohola, droga i duhanskih proizvoda, povreda spolnih sloboda te povreda privatne imovine, točnije krađa (MUP, 2018). Kod maloljetnih delinkvenata se u zakonskom zahtjevu sagledavaju i okolnosti o počinjenju nekog kaznenog djela kako bi se rasvjetile okolnosti vezane uz ličnost i okruženje u kojem maloljetna / mlađa punoljetna osoba živi (MUP, 2018). Mnogi autori smatraju kako se delinkventno ponašanje postepeno razvija od samog djetinjstva. Asocijalno ponašanje tijekom razvoja djeteta dovodi do kasnijih poremećaja u ponašanju. Veliki utjecaj na razvoj djeteta također imaju i odnosi u obitelji. Što je bolji odnos roditelja s djetetom, te briga roditelja o njemu, smanjuje se vjerojatnost javljanja poremećaja u ponašanju. Također i u ovom slučaju, brige roditelja o djetetu, uvelike utječe socijalni status obitelji za socijalni razvoj (Mikšaj-Todorović i Buđanovac, 1998). Statističko prikupljanje podataka svake godine o maloljetnim delinkventima donijelo je pregled i o maloljetničkom sudioništvu u počinjenju kaznenih djela. Ona su većinom nastala kao poticaj druge osobe da se učini, a također su bila i lančano potaknuta. Gledano razdoblje od 2009.godine do 2016.godine donijelo je zaključak da se broj prijavljenim maloljetnika u sudioništvu počinjenja kaznenih djela smanjio i to za gotovo pola. Povezivanjem literature i statističkih podataka dolazimo do zaključka da poticanje na kazneno djelo uvelike utječe na maloljetničko supočiniteljstvo u kaznenom djelu. Statistička izvješća Državnog zavoda za statistiku prikazuju sveobuhvatne rezultate pojedinačnih istraživanja ili višeistraživanja iz istog područja. Svako izvješće sadržava metodološka objašnjenja u kojima su dani izvori prikupljanja podataka, definicije i objašnjenja, obuhvat i teritorijalni ustroj, tablični prikaz podataka u serijama i za posljednju godinu, grafički prikaz podataka te prikaz objavljenih publikacija. U statističkim prikupljanjima obuhvaćen je sav kriminalitet što znači da se obuhvaćaju svi maloljetni počinitelji kaznenih djela: prijavljeni, optuženi i

osuđeni. Maloljetnim delinkventima mogu se izreći odgojne mjere, maloljetnički zatvor i sigurnosne mjere (Statistička izvješća, 2013).

7. Popis literature

1. MUP (2018) *Maloljetnička delinkvencija*, <http://stari.mup.hr/1167.aspx>(datum posjete: 25.lipnja 2018.)
2. Statistička izvješća (2009.-2016.) *Maloljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude (2009.,2010.,2011.,2012.,2013.,2014.,2015.,2016.)*, Zagreb, Izdaje i tiska Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske
3. Mikšaj-Todorović, Lj.iBudanovac, A. (1998) *Neka osobna i ponašajna obilježja malodobnih delinkvenata s obzirom na regiju prebivanja u Republici Hrvatskoj*, https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=138663(datum posjete: 14.lipnja 2018.; datum objave: rujan 1998.)
4. Mejovšek, M. (1993) *Povezanost nekih poremećaja ličnosti i ponašanja maloljetnih delinkvenata kojima je izrečena sankcija dom za preodgoj i nekih obilježja strukture i socijalnog statusa njihovih obitelji*, https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=138062(datum posjete: 19. Lipnja 2018., datum objave: studeni 1993.)
5. Vukušić, I. i Mišić-Radanović, N. (2015) *Pokušaj sudionništva u kaznenom pravu*, <https://hrcak.srce.hr/155518> (datum posjete: 12.7.2018., datum objave: lipanj 2015.)
6. Plantak, D. (2018) *Bacili im kamen na auto: Dijete i tinejdžer napali su policajce*, <https://www.24sata.hr/news/bacili-im-kamen-na-auto-dijete-i-tinejdzer-napali-su-policajce-577868> (datum objave: 13.lipnja 2018.)
7. Plantak, D. (2018) *Dvojica nagovorili maloljetnika da s nožem opljačka trgovinu*, <https://www.24sata.hr/news/dvojica-nagovorili-maloljetnika-da-s-nozem-opljacka-trgovinu-574419> (datum objave: 20.svibnja 2018.)
8. 24 sata (2018) *Pretukli ga, svukli do gola pa odveli do kuće da im da novac*, <https://www.24sata.hr/news/pretukli-ga-svukli-do-gola-pa-odveli-do-kuce-da-im-da-novac-576609> (datum objave: 4.lipnja 2018)
9. HINA (2017) *Maloljetnici su masovno krali motocikle i mopede u Šibeniku*, <https://www.24sata.hr/news/maloljetnici-su-masovno-krali-motocikle-i-mopede-u-sibeniku-527157> (datum objave: 2.lipnja 2017.)